

Av.V.Ahsen Coşar
Ankara Barosu Başkanı
Açılış Konuşması Metni

Sevgili Gençler, Değerli Konuklar,

Umut Vakfı, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve Hollanda İstanbul Başkonsolosluğu ile birlikte düzenlediğimiz 'Birinci Hukukun Gençleri Sempozyumu'na hoş geldiniz.

Sizleri Ankara Barosu adına, yönetim kurulu üyesi arkadaşlarım adına, kendi adıma sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

'Hukukun Gençleri Sempozyumu' fikri Umut Vakfı'na aittir. Ankara Barosu olarak biz, bu sempozyumu birlikte düzenleme konusunda Umut Vakfı'ndan gelen öneriyi kabul ederek etkinliğe ortak olduk.

Etkinliğe ortak etmek suretiyle Baromuzu onurlandıran Umut Vakfı'na ve vakfın kurucu başkanı Sayın Nazire Dedeman'a Ankara Barosu adına, yönetim kurulu üyesi arkadaşlarım adına ve kendi adıma içten teşekkürlerimi sunarım.

Bu yıl ilki düzenlenen bu sempozyumun giderek kurumsallaşacağına, ülkemiz hukukuna ve evrensel hukuka katkı yapacağına olan inancımı özellikle belirtmek isterim.

Değerli Konuklar,

Baro olarak bu etkinliğe ortak olmamızın en başta gelen nedeni, kurum olarak toplumsal sorumluluğumuzun farkında ve bilincinde olmamız, öyle olduğumuz için de her türden toplumsal sorumluluk projesine destek vermemizdir.

En az bunun kadar önemli olan bir diğer neden ise, gerek Avukat, gerekse Baro olarak bize düşen en önemli görevin; kolektivizmden sonra bireyin, totalitarizmin ardından demokrasinin ve hukukun egemen olduğu yüzyılımızda, insanlığın ortak değeri ve mirası olan demokrasiye, insan haklarına, hukuk devletine sahip çıkmak, hukuk üzerine kurulu bir topluluğa aidiyet bilincini yerleştirmek olduğunu bilmemizdir.

Değerli Konuklar,

Plato'dan bu yana, belki Plato'dan da eski zamanlardan bu yana sorulan soru şudur: Devleti kim yönetmelidir?

Plato'ya göre devleti 'En iyi ve aynı zamanda en bilge olan yönetmelidir.'

Marx'a, Engels'e, Lenin'e göre 'İşçi sınıfı/proleterler yönetmelidir.'

Herhalde her zorba gibi aynı soruya Hitler'in yanıtı 'Ben yönetmeliyim' olmuştur.

Karl Popper'e göre sorun, yönetimin 'Kim' olacağı değil, yönetimin 'Nasıl' olacağıdır. Ve hatta çok daha tercihe değer olanı, daha az yöneten bir iktidarın olmasıdır.

Almanca karşılığı 'Halk Hakimiyeti' olan demokrasinin, asla halk hakimiyeti olmadığını ve esasen olmaması gerektiğini, demokrasinin her şeyden önce gücün tek elde toplanmasına izin vermeyen, devlet gücünün sınırlanmasını isteyen ve diktatörlüğe karşı silahlı bir kurum olduğunu ifade eden Popper'e göre, kim halktan sayılırsa sayılsın, ister askerler, isterse memurlar, işçiler, din adamları, aydınlar, bunların hiçbirisinin devleti yönetmemesi, bu güç odaklarının hiç birisinin çok fazla güce/iktidara sahip olmaması gerekir.

Devlet yetkisinin kötüye kullanılmasını engellemek için bu yetkinin sınırlandırılmasına, en başta ifade özgürlüğü, örgütlenme özgürlüğü, basın özgürlüğü, bilgiye ulaşma ve bilgi edinme özgürlüğü olmak üzere, diğer temel hak ve özgürlüklere sahip olmaya, bu hak ve özgürlükleri herhangi bir sınırlama ve korku olmaksızın kullanabilmeye gereksinmemiz olduğu kadar, özgürlüklerin kötüye kullanılmasını engellemek için de devlete, sadece devlete değil, hukukla donatılmış bir devlete gereksinmemiz vardır.

Plato'dan bu yana sorulan 'devleti kim yönetmelidir' sorusunun yanıtını eğer şimdi vermek gerekir ise, bu yanıt 'devleti hukuk yönetmeli' olmalıdır. Yani devlet, 'hukuk devleti' olmalıdır.

Kanımcı bu yanıt, yönetimin kim olacağından daha çok, nasıl olacağı hususuna önem veren Karl Popper'in duyarlılığını da karşılayan bir yanıt olacaktır.

Siyaset biliminin dilinde 18.yüzyılın sonlarından itibaren yer bulmaya başlayan ve Anglo-Amerikanların 'supremacy of law/hukukun üstünlüğü' ile 'rule of law/hukukun egemenliği' kavramlarının kıta Avrupa'sındaki karşılığı olan 'hukuk devleti' kavramı, temel bir hukuk metnine ilk kez 1946 tarihli Bavyera Anayasası ile girmiştir.

Amerikalıların, İngiliz 'common law/ortak hukuk'undan miras aldıkları 'hukukun üstünlüğü' ve 'hukukun egemenliği' ilkeleri, özü itibarıyla liberal-demokratik ilkelere ve anayasacılık ile sınırlı devlet kavramlarının bir anlamda somutlaştırılmış biçimidir. ABD uygulamasında, kökleri doğal hukuka dayandırılan ve oradan da Magna Carta'ya geçtiği ileri sürülen ve sınırlama getireceği düşüncesiyle İngiliz ve Amerikan hukukçuları tarafından özellikle tanımlanmasından kaçınılan 'due process of law/hukuka uygun usul' ilkesiyle ilişkilendirilen 'hukukun üstünlüğü' ve 'hukukun egemenliği' ilkeleri, Anayasa'nın ülkedeki en yüksek yasa olduğunun kabulüne ve bu kabule bağlı olarak ülkeyi insanların değil, kurumların ve en başta da hukukun yönetmesi gerektiği anlayışına dayanmaktadır.

Değerli akademisyen Sayın Mustafa Erdoğan'ın yaklaşımı ile hukuk devleti, hukuka dayanarak ve hukuk sayesinde var olan devlet demektir. Hukuk devleti ilkesi, devletin hukukla bağlanmasını, yönetimde keyfiliğin yerine hukuk kurallarının egemen olmasını zorunlu kılar. İster kıta Avrupa'sındaki isimlendiriliş biçimi ile hukuk devleti, isterse Anglo-Amerikan siyasi ve hukuki geleneğinde yer etmiş biçimiyle hukukun egemenliği diyelim sonuç itibarıyla kastettiğimiz 'hukuku olan devlet' değil, 'hukukun egemen olduğu devlet'tir.

Değerli Konuklar,

İnsan hakları, insanların salt insan olmalarından dolayı sahip oldukları haklardır. Kaynağını doğal hukuktan alan, kökleri eski Yunanda Stoacı felsefeye kadar dayanan ve oradan da Cicero zamanında Roma Hukuk felsefesine aktarılan insan hakları, bir devletin yurttaşı olmayı, bir ırkın veya dinin mensubu olmayı aramaksızın, tüm insanların sahip oldukları evrensel nitelikteki haklardır. Temel ve aynı zamanda devir edilemez nitelikte olan, sivil ve siyasal haklar gibi, sadece yurttaşlara ve belli statülere sahip olan kişilere değil, tüm insanlara ait bulunan insan haklarının tanınması, bu hakların korunması, bu haklara saygılı olunması hukuk devlet olmanın bir diğer koşuludur.

Amerikalı akademisyen Jack Donnelly'nin 'Teoride ve Uygulamada Evrensel İnsan Hakları' isimli özgün kitabında vurgu yaptığı üzere modern toplumun standart tehditlerine karşı kişi onurunu korumak için insan zekasının bugüne kadar geliştirdiği en iyi ve tek yetkin siyasal araç olan insan hakları, birey ile devlet arasındaki ilişkinin temelini, insan hakları ile korunan alanlarda bireyin devlete önceliğine dayandırır. İnsan haklarının topluma ve devlete karşı ahlaki öncelik ve üstünlüğü vardır ve bunlar, aşırılığa kaçması halinde onları devlete karşı kullanabilen bireylerin sahiplik ve denetimindedirler. Bu, bütün bireylerin yalnızca eşit olduklarını değil, aynı zamanda özerk olduklarını - devletin veya yöneticilerin çıkarlarından farklı çıkar ve amaçlara ve bunları gerçekleştirme hakkına sahip bulunduklarını - da ifade eder. İnsan hakları talebi burjuvazinin kendi sınıf çıkarlarını koruma taktiği olarak başlamış olsa da, evrensel ve vazgeçilmez kişi hakları mantığı bu kökenlerden çoktan kopmuş durumdadır. Sosyo-politik bireyselleşme ve devlet kurma süreçleri Batıda gerçekleşmiş olmakla birlikte, bunlar zamanla bütün dünyaya yayılmıştır. Eşit ve özerk bireylerden oluşan bir toplumun yapısal temeli böylece, kökeninin tarihsel bakımdan özgül ve rastlantısal olmasına rağmen evrenselleşmiştir. O nedenle bireysel insan hakları, gitgide artan ölçüde, yalnızca ahlaki idealler olarak görünmemekte, fakat aynı zamanda insan onurunu korumak ve gerçekleştirmek için hem objektif ve hem de subjektif bir zorunluluk olarak görülmektedir.

Bu sempozyumun konusunu oluşturan güvenlik hakkı, en temel insan haklarından olup İnsan Hakları Evrensel Beyanname'si'nin 3.maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 5.maddesi ile uluslararası, Anayasamızın 19.maddesi ile ulusal düzeyde koruma altındadır. Bu hak, herhangi bir nedenle tehdit veya tehlike altında olduğunda önlem almak devletin en başta gelen görevleri arasındadır. Bu gibi durumlarda alınacak önlemlerin belirlenmesinde ve uygulamaya konulmasında, özgürlük ve güvenlik arasındaki gerilimli alanda makul bir dengenin kurulması gerekir. Ne var ki, denge kavramının kendisi fazlasıyla muğlak bir kavram olmakla, denge kurma anlayışı, zamanla temelsiz, kimi durumlarda dayanakten yoksun ve sonuç itibarıyla her şeyin tartışılabilir olduğunu kabul eden bir rölativizme yol açma ve yine siyasi iktidarlara özgürlükleri diledikleri gibi ve etkili hiçbir karşı denetim olmaksızın sınırlandırma olanağını verme tehlikesini de beraberinde getirir.

Hukuk devletini, otoriter veya yarı-otoriter rejimlerden ayıran husus, hukuk devletinin hak ve özgürlüklere sıkı şekilde bağlı bulunması ve bu bağıllığın iktidarın meşruiyetinin kaynağı ile ölçütü olmasıdır. Temel hak ve özgürlükler hukuken normatif bir statüye sahip olmakla, bu hak ve özgürlüklerin korunmasına ve güvence altına alınmasına uyulup uyulmadığı hususunun etkili bir denetime tabi tutulması gerekir. Bu statünün, güvenlik de dahil olmak üzere başkaca menfaatlerle takas edilmesi kural olarak kabul edilmemekle birlikte, çatışma durumunda yapılması gerekli tartma ve değerlendirme işleminin sıkı koşullara ve ölçütlere tabi tutulması gerekir.

Beni sabırla dinlediğiniz için, hepinize teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

Av.V.Ahsen Coşar
Ankara Barosu Başkanı